

فهرست مطالب

عناوین	شماره صفحه
فصل اول : کلیات پژوهش	
۱-۱ مقدمه	۲
۲-۱ بیان مسئله	۲
۳-۱ پیشینه تحقیق	۳
۴-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش	۴
۵-۱ اهداف پژوهش	۵
۱-۵-۱ دسته‌بندی انواع کمبود در آرایه‌های گچی با نگرشی ویژه بر محراب‌های گچی قرن هشتم	۵
۲-۵-۱ ارائه راهکارهای مناسب برخورد با کمبودها با در نظر گرفتن مباحث زیبایی‌شناسی و اصول مبانی نظری مرمت در محراب‌های گچی قرن هشتم ه.ق	۵
۶-۱ چهارچوب نظری پژوهش	۵
۷-۱ روش پژوهش	۶
۸-۱ قلمرو مکانی و زمانی پژوهش	۶
۹-۱ روش نمونه‌گیری و تعیین حجم	۶
۱۰-۱ ابزار گردآوری داده‌ها	۷
۱۱-۱ روش تجزیه و تحلیل کیفی	۷
۱۲-۱ محدودیت‌های پژوهش	۷
فصل دوم:	۸
۱-۲ مقدمه	۹
۲-۲ بررسی اجزاء و ترکیب کلی محراب‌های گچبری قرن هشتم	۹

۳-۲	دسته‌بندی نقوش به کار رفته در محراب‌های گچبری قرن هشتم	۱۷
۱-۳-۲	نقوش هندسی	۱۷
۲-۳-۲	نقوش گیاهی	۱۹
۱-۲-۳-۲	نقوش گیاهی استیلزده شده با الهام از طبیعت	۱۹
۲-۲-۳-۲	نقوش اسلیمی	۲۰
۳-۳-۲	خط و کتیبه	۲۱
۴-۲	نگاهی اجمالی به کاربرد رنگ در تزیینات گچبری	۲۴
	فصل سوم: انواع کمبود و اصول اولیه در بازسازی آن	۲۷
۱-۳	کمبود	۲۸
۲-۳	مشکلات وجود کمبود	۲۸
۳-۳	اصالت تاریخی	۳۰
۴-۳	انواع کمبود	۳۰
۱-۴-۳	کمبود در ساختار کلی و شالوده‌ای محراب	۳۱
۱-۱-۴-۳	کمبودهای قابل بازسازی	۳۲
۲-۱-۴-۳	کمبودهای غیر قابل بازسازی	۳۲
۲-۴-۳	کمبود در نقوش و گچبری‌های روی محراب	۳۳
۱-۲-۴-۳	کمبودهای کوچک قابل بازسازی	۳۳
۲-۲-۴-۳	کمبودهای بزرگ قابل بازسازی	۳۴
۳-۲-۴-۳	کمبودهای غیر قابل بازسازی	۳۵
	فصل چهارم: ارائه‌ی راهکار برای بازسازی کمبودها	۳۷
۱-۴	مقدمه	۳۸

۲-۴	بررسی مرمت‌های انجام شده بر روی برخی از محراب‌های گچی قرن هشتم	۳۸
۱-۲-۴	مرمت‌های پیشین در کمبودهای موجود در ساختار کلی و شالوده‌های محراب	۳۹
۱-۱-۲-۴	مرمت کمبودهای قابل بازسازی	۳۹
۲-۱-۲-۴	مرمت کمبودهای غیرقابل بازسازی	۴۰
۲-۲-۴	مرمت‌های پیشین در کمبودهای موجود در نقوش و تزئینات محراب	۴۱
۱-۲-۲-۴	مرمت کمبودهای بزرگ قابل بازسازی	۴۱
۳-۲-۲-۴	مرمت کمبودهای غیرقابل بازسازی	۴۴
۳-۲-۴	مرمت محراب الجایتو	۴۶
۳-۴	ارائه‌ی راهکار بازسازی کمبودها در محراب	۴۸
۱-۳-۴	بازسازی کمبودها در ساختار و شالوده‌ی کلی محراب	۴۸
۱-۱-۳-۴	کمبودهای قابل بازسازی	۴۸
۲-۱-۳-۴	کمبودهای غیرقابل بازسازی	۴۹
۲-۳-۴	بازسازی کمبود در نقوش و گچبری‌های روی محراب	۵۰
۱-۲-۳-۴	کمبودهای کوچک قابل بازسازی	۵۰
۲-۲-۳-۴	کمبودهای بزرگ قابل بازسازی	۵۲
۳-۲-۳-۴	کمبودهای غیرقابل بازسازی	۵۵
۴-۴	بررسی راهکارهای عملی بازسازی کمبود در آرایه‌های گچی	۵۷
۵-۴	آزمایش بررسی تغییرات عملکرد گچ در ترکیب با مواد افزودنی	۶۰
	نتیجه‌گیری	۶۴
	پی‌نوشت	۶۶
	فهرست منابع	۶۷

فهرست جداول

عناوین	شماره صفحه
جدول ۳-۱- دسته‌بندی انواع کمبود در محراب‌های گچبری.....	۳۶
جدول ۴-۱- مدت زمان گیرش گچ با توجه به نوع و میزان مواد افزودنی به آن.....	۵۸
جدول ۴-۲- مشخصات نمونه‌های ساخته شده برای آزمایش بررسی تغییرات عملکرد گچ در ترکیب با مواد افزودنی.....	۶۱
جدول ۴-۳- دسته‌بندی انواع کمبود در محراب‌ها و راهکارهای پیشنهادی جهت بازسازی آنها.....	۶۵

فهرست شکل ها

عناوین	شماره صفحه
شکل ۱-۲ نمایش اجزای تشکیل دهنده ی محراب بر روی طرح ترسیمی «محراب الجایتو»	۱۲.....
شکل ۲-۲ طرح ترسیمی محراب «مسجد جامع اشترجان»	۱۳.....
شکل ۲-۳ طرح ترسیمی محراب «مسجد جامع ابرکوه»	۱۳.....
شکل ۲-۴ طرح ترسیمی محراب «بقعه ی پیربکران»	۱۴.....
شکل ۲-۵ طرح ترسیمی محراب «مسجد هفتشویه»	۱۴.....
شکل ۲-۶ طرح ترسیمی «محراب الجایتو»	۱۵.....
شکل ۲-۷ طرح ترسیمی «محراب بسطام»	۱۵.....
شکل ۲-۸ طرح ترسیمی محراب «مسجد جامع ورامین»	۱۶.....
شکل ۲-۹ طرح ترسیمی محراب «مسجد شاه کرم»	۱۶.....
شکل ۲-۱۰ نقوش هندسی زنجیروار در حاشیه ی «محراب الجایتو»	۱۸.....
شکل ۲-۱۱ کاربرد نقوش گیاهی در حاشیه ی «محراب الجایتو»	۱۹.....

فهرست عکس‌ها

شماره صفحه

عناوین

- عکس ۱-۲- حاشیه‌ی پهن اطراف محراب «مسجد جامع نائین» ۱۰
- عکس ۲-۲- حاشیه‌ی کتیبه‌دار اطراف طاق‌نمای کوچک و بزرگ محراب «مسجد جامع زواره» متعلق به ۵۳۰-۵۵۱ ه.ق. ۱۱
- عکس ۳-۲- حاشیه‌ی کتیبه‌دار اطراف طاق‌نمای کوچک و بزرگ محراب «مسجد جامع اردستان» متعلق به ۵۵۳ ه.ق. ۱۱
- عکس ۴-۲- محراب «مسجد جامع اشترجان» متعلق به ۷۱۵ ه.ق در ضلع جنوبی مسجد واقع در ایمن شهر اصفهان ۱۳
- عکس ۵-۲- محراب «مسجد جامع ابرکوه» متعلق به ۷۳۸ ه.ق در ایوان شرقی مسجد واقع در شهر ابرکوه ۱۳
- عکس ۶-۲- محراب «بقعه‌ی پیربکران» متعلق به ۷۰۳ ه.ق در ضلع جنوبی بقعه واقع در پیربکران لنجان ۱۴
- عکس ۷-۲- محراب «مسجد جامع هفتشویه» متعلق به ۷۴۰ ه.ق واقع در ناحیه‌ی قهاب در شمال شرقی اصفهان ۱۴
- عکس ۸-۲- محراب «الجایتو» متعلق به ۷۱۰ ه.ق در بخش غربی مسجد جامع اصفهان ۱۵
- عکس ۹-۲- محراب بسطام در «مقبره‌ی بایزید بسطامی» متعلق به ۷۰۶ ه.ق ۱۵
- عکس ۱۰-۲- محراب «مسجد جامع ورامین» متعلق به ۷۲۲ ه.ق واقع در ضلع جنوبی مسجد ۱۶
- عکس ۱۱-۲- محراب «مسجد شاه کرم» متعلق به ۷۴۰ ه.ق واقع در روستای شاه کرم در بخش «برآن» شمالی ۱۶
- عکس ۱۲-۲- نقش هندسی شمس‌ی ۱۰ وجهی بر محراب «مسجد شاه کرم» ۱۸
- عکس ۱۳-۲- کاربرد نقوش هندسی متعدد بر محراب «مسجد جامع ابرکوه» ۱۸
- عکس ۱۴-۲- کاربرد گره‌سازی و نقوش هندسی در محراب «مسجد جامع ابرکوه» ۱۸
- عکس ۱۵-۲- کاربرد انواع گره‌سازی در محراب «مسجد شاه کرم» ۱۸
- عکس ۱۶-۲- کاربرد نقوش گیاهی در حاشیه‌ی محراب «مسجد جامع ابرکوه» ۱۹
- عکس ۱۷-۲- کاربرد نقوش گیاهی در حاشیه‌ی محراب «مسجد جامع اشترجان» ۱۹
- عکس ۱۸-۲- کاربرد نقوش اسلیمی در پیشانی طاق‌نمای کوچک در محراب «مسجد جامع اشترجان» ۲۰
- عکس ۱۹-۲- کاربرد نقوش اسلیمی در طاق‌نمای محراب «مسجد جامع ابرکوه» ۲۰
- عکس ۲۰-۲- کاربرد نقوش اسلیمی در تاج (پیشانی بزرگ) محراب «مسجد جامع اشترجان» ۲۱
- عکس ۲۱-۲- کاربرد نقوش اسلیمی در تاج (پیشانی بزرگ) محراب «بقعه‌ی پیربکران» ۲۱
- عکس ۲۲-۲- کتیبه‌ی مادر و بچه بر حاشیه‌ی محراب «بقعه‌ی پیربکران» ۲۳
- عکس ۲۳-۲- کاربرد کتیبه‌ی بر پیشانی طاق‌نمای کوچک در «محراب الجایتو» ۲۳

- عکس ۲-۲۴- کاربرد کتیبه بر حاشیه‌ی محراب «مسجد جامع اشترجان»..... ۲۳
- عکس ۲-۲۵- کاربرد کتیبه بر حاشیه‌ی محراب «مسجد شاه کرم»..... ۲۳
- عکس ۲-۲۶- کاربرد رنگ سبز داخل طاق‌نمای کوچک محراب «مسجد جامع هفتشویه»..... ۲۵
- عکس ۲-۲۷- کاربرد رنگ قرمز بر روی نقوش طاق‌نمای بزرگ محراب «بقعه پیربکران»..... ۲۵
- عکس ۲-۲۸- کاربرد رنگ آبی در میان نقوش محراب «مسجد جامع اشترجان»..... ۲۵
- عکس ۲-۲۹- کاربرد رنگ آبی در میان نقوش و رنگ سبز در داخل آژده‌کاری‌های محراب «مسجد جامع اشترجان»..... ۲۵
- عکس ۳-۱- محراب «مسجد جامع شاه کرم». امکان بازسازی سمت راست محراب با توجه به اصل قرینگی در محراب‌ها ۳۲
- عکس ۳-۲- محراب «هفتشویه». عدم امکان بازسازی ساختار کلی محراب در بخش بالایی و پایینی محراب به علت نبود شواهد کافی..... ۳۳
- عکس ۳-۳- محراب «مسجد جامع ابرکوه». لب‌پریدگی و فرسایش سطحی بر روی تزئینات..... ۳۴
- عکس ۳-۴- فرسایشات سطحی بر روی نقوش محراب گچی «بقعه پیربکران»..... ۳۴
- عکس ۳-۵- محراب «مسجد جامع اشترجان». بخش اصلی (سمت چپ) بخش بازسازی نشده (سمت چپ)..... ۳۵
- عکس ۳-۶- محراب «مسجد جامع اشترجان». کمبود غیر قابل بازسازی..... ۳۵
- عکس ۴-۱- بازسازی مقرنس در محراب «مسجد شاه کرم»..... ۳۹
- عکس ۴-۲- بازسازی حاشیه در محراب «مسجد شاه کرم»..... ۳۹
- عکس ۴-۳- بازسازی در محراب «بقعه پیر حمزه سبز پوش» متعلق به سده‌ی ۶ ه.ق..... ۴۰
- عکس ۴-۴- بازسازی ستون طاق‌نمای کوچک در محراب «بقعه پیر حمزه سبز پوش» متعلق به سده‌ی ۶ ه.ق..... ۴۰
- عکس ۴-۵- بازسازی انجام گرفته در محراب «مسجد پامنار زواره»..... ۴۱
- عکس ۴-۶- بازسازی انجام گرفته در محراب «مسجد جامع ابرکوه»..... ۴۱
- عکس ۴-۷- کمبودهای بازسازی شده در تزئینات محراب «بقعه‌ی پیر حمزه سبز پوش»..... ۴۲
- عکس ۴-۸- کمبودهای بازسازی شده در تزئینات محراب «مسجد علویان همدان»..... ۴۲
- عکس ۴-۹- کمبود بازسازی شده‌ی یکی از سرستون‌های دهانه‌ی طاق‌نمای کوچک در محراب «مسجد جامع اشترجان»... ۴۲
- عکس ۴-۱۰- نقش تکرار شونده در بیرونی‌ترین حاشیه‌ی محراب «مسجد جامع هفتشویه» و امکان بازسازی در ادامه‌ی آن
- در محل کمبود..... ۴۳
- عکس ۴-۱۱- قابلیت بازسازی ستون‌های طاق‌نمای کوچک محراب «مسجد جامع هفتشویه» با وجود نقوش تکرار شونده..... ۴۳

- عکس ۴-۱۲- اجرای ماهیچه‌ی گچی در لبه‌های کمبود محراب «مسجد جامع هفتشویه»..... ۴۳
- عکس ۴-۱۳- کمبود در تزیینات قوس طاق‌نمای بزرگ و پشت‌بغل‌های آن در محراب «مسجد جامع زواره» ۴۴
- عکس ۴-۱۴- کمبود بازسازی شده‌ی تزیینات در قوس طاق‌نمای بزرگ و پشت‌بغل‌های آن در محراب «مسجد جامع زواره» ۴۴
- عکس ۴-۱۵- بازسازی نقش در لبه‌ی بالایی تاج محراب «مسجد جامع اشترجان» بدون تکمیل جزئیات ۴۵
- عکس ۴-۱۶- عدم بازسازی کمبود نقش در بخش پایینی محراب «بقعه‌ی پیربکران» ۴۵
- عکس ۴-۱۷- عدم بازسازی نقش در بخش پایینی داخل طاق‌نمای کوچک محراب اولجایتو ۴۵
- عکس ۴-۱۸- عدم بازسازی نقش در بخش پایینی محراب «مسجد جامع ورامین» ۴۵
- عکس ۲-۱۹- کمبود در بخش پایینی حاشیه‌های کوچک و بزرگ «محراب الجایتو»..... ۴۶
- عکس ۴-۲۰- کمبود بازسازی شده در بخش پایینی حاشیه‌های کوچک و بزرگ «محراب الجایتو»..... ۴۶
- عکس ۴-۲۱- کمبود در بخش پایینی حاشیه‌ی بزرگ «محراب الجایتو»..... ۴۷
- عکس ۴-۲۲- کمبود بازسازی شده در بخش پایینی حاشیه‌ی بزرگ «محراب الجایتو»..... ۴۷
- عکس ۴-۲۳- کمبود در میان پشت‌بغل‌های طاق‌نمای بزرگ «محراب الجایتو»..... ۴۷
- عکس ۴-۲۴- بازسازی کمبود در میان پشت‌بغل‌های طاق‌نمای بزرگ «محراب الجایتو» با کاسه‌های مشبک گچبری ۴۷
- عکس ۴-۲۵- بازسازی ساختار و شالوده‌ی کلی در محراب «مسجد شاه کرم» با در نظر گرفتن زمینه‌ی گچبری به عنوان مرجع برای سطح و بافت زیرتر از سطح اصلی ۴۹
- عکس ۴-۲۶- بازسازی فرم مقرنس‌های موجود در محراب «مسجد شاه کرم» با در نظر گرفتن زمینه‌ی گچبری به عنوان مرجع برای سطح و بافت زیرتر از سطح اصلی ۴۹
- عکس ۴-۲۷- نمای کلی تاج محراب «بقعه‌ی پیربکران» با مشخص نمودن دو بخش دارای کمبودهای کوچک قابل بازسازی از نمای کلی و مشاهده‌ی عدم ایجاد اختلال در تمامیت اثر ۵۱
- عکس ۴-۲۸- بخش دارای کمبودهای کوچک قابل بازسازی از نمای نزدیک در محراب «بقعه‌ی پیربکران» ۵۱
- عکس ۴-۲۹- بخش دارای کمبودهای کوچک قابل بازسازی از نمای نزدیک در محراب «بقعه‌ی پیربکران» ۵۱
- عکس ۴-۳۰- کمبود بزرگ قابل بازسازی در حاشیه‌ی محراب هفتشویه..... ۵۴
- عکس ۴-۳۱- بازسازی شماتیک کمبود در حاشیه‌ی محراب هفتشویه..... ۵۴
- عکس ۴-۳۲- کمبود بزرگ قابل بازسازی در حاشیه‌ی محراب هفتشویه..... ۵۴

- عکس ۴-۳۳- بازسازی شماتیک کمبود در حاشیه‌ی محراب هفتشویه..... ۵۴
- عکس ۴-۳۴- کمبود غیرقابل بازسازی نقش در بخش پایینی محراب «بقعه‌ی پیربکران»..... ۵۵
- عکس ۴-۳۵- کمبود غیرقابل بازسازی در نقوش محراب «مسجد جامع ابرکوه»..... ۵۵
- عکس ۴-۳۶- کمبود غیر قابل بازسازی در نقش در لایه‌ی بستر در محراب «مسجد جامع ابرکوه»..... ۵۶
- عکس ۴-۳۷- طرح بازسازی شده‌ی مجازی با در نظرگیری سطح زمینه‌ی نقوش به عنوان مرجع در کمبود غیرقابل بازسازی در محراب «مسجد جامع ابرکوه»..... ۵۶
- عکس ۴-۳۸- دفرمه شدن در نمونه‌ی گچ ترکیب شده با پریمال بلافاصله پس از اجرای اندود..... ۶۲
- عکس ۴-۳۹- فتیله‌ای شدن لبه‌ها هنگام برش در نمونه‌ی گچ ترکیب شده با سریش ۱۵ دقیقه پس از اجرای اندود..... ۶۲
- عکس ۴-۴۰- لب پریدگی لبه‌ها هنگام برش در نمونه‌ی گچ زنده پس از خشک شدن کامل اندود..... ۶۲
- عکس ۴-۴۱- قابلیت برش و تراش آسان در نمونه‌ی گچ ترکیب شده با سریشم ۱۵ دقیقه پس از اجرای اندود..... ۶۲

فهرست نمودارها

عناوین	شماره صفحه
نمودار ۴-۱- نتایج آزمایش تغییرات عملکرد ملات گچ در ترکیب با مواد افزودنی بلافاصله پس از اجرای اندود.....	۶۳
نمودار ۴-۲- نتایج آزمایش تغییرات عملکرد ملات گچ در ترکیب با مواد افزودنی پس از خشک شدن کامل.....	۶۳
نمودار ۴-۳- نتایج آزمایش تغییرات عملکرد ملات گچ در ترکیب با مواد افزودنی ۱۵ دقیقه پس از اجرا.....	۶۳